

Женчук Василина-Анастасія Василівна,
студентка 3 курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Фомічова Н.В.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ НЕПОВНОЛІТНІМ

У статтях 1268, 1269 ЦК України, зазначено, що прийняття спадщини є можливістю для придбання прав і обов'язків, які може отримати спадкоємець у зв'язку із смертю спадкодавця. Однак виникають труднощі, щодо реалізації норм цих статей, особливо коли спадкоємець є неповнолітня особа, це привертає увагу вчених і практиків на дослідження цього питання.

Різні аспекти спадкового права були предметом наукових досліджень і привертали увагу багатьох вітчизняних і закордонних цивілістів, таких як: В.І. Серебровський, І.Т. Жилинкова, В.М. Коссак, В.М. Марченко, П.С. Нікітюк, І.В. Фанкієва, Е.І. Фурса, Є.О. Харітонов, Н.В. Фомічова, В.Л. Яроцький.

Згідно ст.1222 ЦК України встановлено, що спадкоємцями за заповітом і законом можуть бути лише ті особи, які є живими на момент відкриття спадщини, а також особи, народжені після відкриття спадщини або зачаті і народженні після 10 місяців, після смерті спадкодавця. Особа, яка досягла чотирнадцяти років, може прийняти спадщину самостійно, подавши до нотаріуса відповідну заяву про прийняття спадщини [1, с. 43]. Відповідно до ст. 1273 ЦК України, неповнолітня особа може відмовити у прийнятті спадщини лише за згодою батьків, опікунів та органів опіки та піклування. Якщо казати про малолітню особу, згідно ч. 4 статті 1269 ЦК України, заяву про прийняття у спадщину, подається, лише від імені батьків (усиновлювачів) або опікунів.

Заява про прийняття спадщини може бути відкликана особою протягом строку, встановленого для прийняття спадщини. Причини вилучення заяви не мають значення. Виникає питання: чи може неповнолітня особа подати заяву про прийняття спадщини, відкликати свою заяву самостійно без згоди батьків, але за згодою органів опіки та піклування?

Аналізуючи положення ст. 1269 ЦК України, де вказано, що заяву про анулювання заяви про прийняття спадщини може подати особа, яка подала заяву про прийняття спадщини, на перший погляд можна припустити, що неповнолітня особа може самостійно відкликати заяву про прийняття спадщини це зазначено у ч. 5, ст. 1269 ЦК України. Однак такий висновок суперечить ст. 1273 ЦК України, положення якого були описані вище адже

відкликання заяви є фактично неприйняттям спадщини, що означає відмову від спадщини [2].

Також у статті 1282 ЦК України вказано, що спадкоємці зобов'язані задовольнити вимоги кредитора в повному обсязі, але в межах вартості успадкованого майна, це теж відноситься і до неповнолітньої особи. Отже, якщо неповнолітня особа спадкоємець прийняла спадщину, то вона зобов'язана погасити заборгованості спадкодавця тією спадщиною, яку вона прийняла, навіть якщо вартість заборгованості дорівнює вартості спадщини, або буде більшою за спадкове майно і не принесе ніяких матеріальних вигод від прийняття спадщини. Крім того, ця процедура погашення заборгованості займає багато часу і ще більше енергії та власних ресурсів [3].

На нашу думку, необхідно посилити контроль над органами опіки та піклування в частині нагляду за спадщиною яку приймає неповнолітня особа, якщо спадщина обтяжена боргом. Для прийняття спадщини неповнолітнім існує таке поняття, як «фактичне» прийняття спадщини[4]. ЦК України не встановлює особливих способів прийняття спадщини неповнолітніми. І незважаючи на минулі роки, можна сказати, що ніколи не було особливого відношення до способів отримання неповнолітнім спадщини.

Фактичний же спосіб прийняття спадщини передбачає такі презумпції: особа (спадкоємець), яка постійно проживала з спадкодавцем до дня смерті, вважається такою, що спадщину прийняла, якщо протягом строку встановленого для прийняття спадщини, вона не подасть заяву про відмову від спадщини (ч. 3 ст. 1268 ЦК України).

Можливість прийняття спадщини не активною поведінкою встановлює ст. 1268 ЦК України, згідно з положенням якого спадкоємець вважає прийнятим спадщину, якщо він постійно проживав у спадкодавця, і якщо в період, встановлений для прийняття спадщини, не відмовився від нього [5].

Підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що з метою посилення контролю за прийняттям спадщини, обтяженого боргом, пропонуємо органам опіки та піклування проводити перевірки, щоб визначити, що таке прийняття спадщини не завдасть шкоди інтересам неповнолітній особі. Пропонуємо перевірити і органи опіки, як вони виконують свої обов'язки і чи вони не порушують права неповнолітніх осіб.

Також під «фактичним» прийняттям спадщини неповнолітніми ми розуміємо не тільки факт проживання неповнолітнього спадкоємця із спадкодавцем в одному житловому приміщенні але й можливість прийняти спадщину через шість місяців після смерті особи, а потім подати заяву до нотаріуса, про видачу їм свідоцтва про право на спадщину.

Законодавець надає цілковите право спадкоємцю, вирішити для себе, чи хоче він прийняти спадщину від спадкодавця чи ні. Адже прийняття спадщини, це не обов'язок, а непорушне право особи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя, схвалені рішенням Науково-експертної ради з питань нотаріату при Міністерстві юстиції України від 29.01.2009. – К.: Бібліотечка нотаріуса, 2009. – 43с.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Чуєва О. Практичне питання за спадковим правом / О.Чуєва // Мала енциклопедія нотаріуса, – 2012.-№2. – С.23-24
4. Фурса С. Я. Способи прийняття спадщини / С.Я.Фурса // Нотаріат. Адвокатура. Суд : наук. – практ. посібн. / за заг. ; КНТ, 2012. – 1216 с.
5. Проблеми використання спадщини[Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://bukvar.su/kultura-i-iskusstvo/148521-Problemy-sohraneniya-kul-turnogo-naslediya-v-deyatel-nosti-mezhdunarodnyh-organizaciiy.html>

Зюбак Надія Іванівна,

*студентка 3 курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Фомічова Н.В.*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ

Питання прийняття спадщини завжди були актуальними. Проте незважаючи на те, що ЦК України, який був прийнятий і вступив в силу 16 січня 2003 року, має окремі норми, які можуть мати неоднозначне тлумачення. В свою чергу це може впливати на те, що учасники цивільних правовідносин не завжди можуть реалізувати свої суб'єктивні права на спадкування. Одним з таких прикладів є процедура прийняття спадщини спадкоємцями. Регулювання відповідно цих процедур здійснюється, окрім ЦК України, також такими нормативними актами як Закон України «Про нотаріат», «Про оцінку земель», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».